

УДК 308.42

Зацепіна Н.О.

канд. пед. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ ПАЛОМНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОЇ РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНЦІВ

У більшості релігій паломництво відіграє традиційну місіонерську роль, сприяючи утвердженню релігійних істин в суспільстві, залученню до тієї чи іншої релігії. Специфіка паломництва визначається особливостями релігійної

свідомості віруючих, що в свою чергу пов'язано з характером віроповчальної доктрини і культової практики тих чи інших релігійних напрямів. У кожній релігії, як і в кожній культурі, сформована власна традиція паломництва як і духовної місії церкви.

Як зазначають дослідники, в більшості випадків важко встановити чітку диференціацію мотивів, які спонукають людину 21 століття здійснювати подорож до релігійних святинь. Основою ж такої мотивації постає, насамперед, духовна потреба. В якості основних мотивів (установок віри) паломництва слід виділити наступні: бажання помолитися і доторкнутися до чудотворної ікони, нетлінним мощам; сповідатися в культовому центрі або релігійному центрі, або у відомого релігійного діяча; виконати богоугодні роботи; зробити пожертвування; знайти та відчувти благодать; вилікуватися від хвороби; виконати обітницю.

Історичний розвиток релігійності того чи іншого народу вплинув також на формування власного паломницького колориту. Так, для української культури, сформованої під впливом візантійського християнства, з часів «ходінь» Данила Паломника та Антонія Печерського характерна постать Василя Григоровича-Барського, власне, як і явище паломництва в християнській культурі, що на відміну від звичайної прощі передбачало духовно-релігійні шукання особистості. Християнство – найчисленніша за кількістю прихильників релігія в світі, яка налічує близько 2 млрд людей (майже кожен третій житель Землі є християнином). Християнство є другою за часом виникнення після буддизму світовою релігією з багатим культурним і духовним спадком. У православ'ї на відміну від католицизму немає єдиної церковної організації. Великі православні церкви повністю самостійні (автокефальні). В даний час в світі налічується 15 автокефальних церков. Загальна кількість православних 182 млн осіб. З них: в Україні 30 млн, в Румунії 20 млн, в Греції 9,5 млн, в Сербії і Чорногорії 7 млн, в Болгарії 6 млн, в Білорусії 5 млн, в Молдові 3 млн, у Великобританії 400 тис., у Франції 260 тис., в США 7 млн., в Швейцарії 70 тис., в Італії 36 тис. Старообрядців в світі налічується понад 3 млн осіб.

Об'єктами відвідування православних паломників є храм, монастир, нетлінні мощі та святі джерела. Рішення про паломництво приймається з благословення духівника чи самостійно. Основними об'єктами паломництва є монастирі. У практиці паломницького туризму прийнята класифікація монастирів за такими ознаками, як приналежність до певної країни, місце розташування з точки зору транспортної доступності, склад тих, хто несе монаші обіти, а також вік монастиря. У різних країнах світу, де багато православних віруючих також знаходяться православні паломницькі центри, монастирі і храми. Християнський паломницький туризм має особливе значення в житті суспільства. Це й духовно просвітницька роль (під час

поїздки паломники дізнаються про історію місць, які вони відвідують, їх ролі в духовному житті; знайомляться з особливостями проведення богослужіння, спадщиною святих, старців. Також не менш важливі загальноосвітня роль (монастирі були і є культурними історичними центрами, на території багатьох розташовані музеї, що відображають життя і звичаї різних історичних епох), місіонерська роль (поїздки по святих місцях сприяють воцерковленню багатьох раніше нерелігійних людей) та благодійна роль (під час паломницьких турів паломниками здійснюється благодійна матеріальна допомога і грошові пожертви). Найбільш відомими монастирями православного паломництва на території сучасних Росії та України є:

- Свято-Троїцька Сергієва лавра, ставропігійного чоловічого монастиря, яка була заснована Сергієм Радонезьким в 1337 р.;

- Свято-Троїцький Серафимо-Дивеевський жіночий монастир в Дивееві, заснований у XVIII ст., в якому спочивають мощі Серафима Саровського, який служив в ньому;

- Спасо-Преображенського Соловецького ставропігійного чоловічого монастиря, заснований в XV ст.;

- Свято-Боголюбський чоловічий монастир, заснований в 1155 році князем Андрієм Боголюбським;

- Спасо-Преображенський Валаамського ставропігійного чоловічого монастиря (Карелія);

- Свято-Введенська Оптиная пустинь, ставропігійного чоловічого монастиря, де покаяться святі мощі Оптинського старців у м. Козельськ;

- Національний Києво-Печерський чоловічий монастир;

- Свято-Успенська Києво-Печерська лавра, ставропігійного чоловічого монастиря (Київ).

Україна постає країною самобутньої культури, історії, традицій. Українська духовно-культурна спадщина, закарбована в пам'ятках сакральної культури, демонструє, у що вірили, чим жили, у чому вбачали розраду, спасіння і свій шлях до Бога багато поколінь українських євреїв, вірмен, німців, угорців, греків, а також, кримських татар, караїмів, кримчаків. А все те, що становить основу їхньої духовності, що зафіксовано в кірхах, костелах, мечетях, кенасах, синагогах, храмах, монастирях України, потребує на сьогодні свого українського прочитання. Звичайно, що розділена з минулого між різними політичними і культурними впливами сучасна Україна, постаючи складним і неоднозначним «культурним текстом», потребує нових комунікативних засобів для порозуміння і освоєння. Одним із таких досить дієвих чинників може стати релігійний туризм.